

"שיח איננו קיים בגלל שיש לנו את
כל התשובות, אלא בגלל שאנחנו
פתוחים לכל השאלות" (אלמוני).

שואלים ולומדים להכיר את האחר בעקבות חפץ אישי

רציונל

אינטראקציה בין-אישית איכותית עשויה להתעצם במהלך השיח על ידי שאילת שאלות מגוונות. כאשר הלומד שותף לשיח העוסק בנושא הקרוב לעולמו, הוא עשוי לגלות עניין וסקרנות, להקשיב באופן פעיל ואף לשאול שאלות שיעשירו את עולמו תוך גילוי אנשים, חפצים, אירועים, חוקי טבע וכללים בסביבה שבה הוא חי ופועל.

חשוב לפתח את יכולתו לשאול שאלות מגוונות ברמת מורכבות שונה- משאלות פשוטות לשאלות מורכבות יותר. הר-צבי (1996) מציעה להעלות את תדירות שאילת השאלות על-ידי הלומד, באמצעות:

1. אימון בשאילת שאלות.
2. לימוד סוגי שאלות, ניתוח שאלות קיימות ועוד, על מנת לשנות את תפקיד השאלות בעיני הלומד.
3. צמצום מספר השאלות שנשאלות על ידי מורה והגברת מספר השואלים מקרב הלומדים.

המודל המוצע להלן מדגים כיצד ניתן לטפח שיח בנושאים הקרובים לעולמו של הלומד, באמצעות שאילת שאלות מגוונות על אודות חפץ האישי.

מטרות

- העלאת המודעות לתרומתן של שאלות מגוונות לקידום השיח.
- טיפוח היכולת לשאול שאלות הנוגעות לתחומים שונים מעולמו של הפרט.
- העמקת ההיכרות באמצעות שיח מובנה.

מודל הפעלה

מכוון להעמקת ההיכרות עם האחר - באמצעות שאילת שאלות.

מהלך ההפעלה

כל משתתף בתורו ינהל שיח עם חבריו סביב חפץ שיבחר להציג: ספר, משחק, תמונה אישית/משפחתית, תמונה של אדם משמעותי, מתנה, מזכרת מאירוע/מטיול ועוד.

רגע לפני...

- מעלים שאלות** - העלאת אוסף שאלות שניתן לשאול אודות חפצים אישיים ומשמעותם עבור בעל החפץ. בשלב זה מומלץ שהמורה יביא לכיתה חפץ כלשהו ויעודד את התלמידים לנסות לגלות מידע על אודות בעליו על ידי שאילת שאלות מגוונות.
- ממיינים שאלות ומזהים היבטים שונים** - את השאלות שהועלו בשלב הקודם, ממיינים בהתאם להיבטים שונים הקשורים לחפץ ומשוחחים על גיוון השאלות, מורכבותן, ותפקידן בהרחבת השיח ובהעמקת ההיכרות.
- מתכוננים לקראת הצגת החפץ** - המשתתף שנבחר/התנדב לנהל שיח סביב חפץ אישי ימלא את הכרטיס שלהלן (רצוי בעזרת הוריו או כל אדם אחר שקשור לחפץ).

מתכוננים לקראת הצגת החפץ האישי

בחירת החפץ

- למה בחרתי להביא חפץ זה? עם מי התייעצתי?
- אם הייתה אפשרות להביא שני חפצים - איזה חפץ נוסף הייתי מביא? מדוע?

השימושים השונים בחפץ

- מה אפשר לעשות בחפץ? מה אני נוהג לעשות אתו? מתי? מדוע דווקא אז?
- מה הייתי רוצה לעשות בחפץ זה בעתיד?

הקשר של אחרים לחפץ

- האם חפץ זה שייך לאנשים נוספים? למי? למה?
- האם החפץ היה שייך בעבר למישהו אחר? למי? כיצד הגיע אליי?

חוויות הקשורות בחפץ

- הרגע שבו קיבלתי את החפץ - איך הרגשתי? מה חשבתי?
- הרגשה מיוחדת הזכורה לי מחפץ זה (שמחה, עצב, התרגשות, געגוע ועוד).
- סיפור מיוחד שקשור לחפץ זה.

שלב א - הצגת החפץ

בשלב זה מקיים מציג החפץ שיח עם המשתתפים תוך מסירת מידע כללי על אודות החפץ.

אפשרות אחת: משחקים "חם-קר" ומנחשים מה החפץ

התלמיד המציג את החפץ יסתיר אותו מתחת לבד או בתוך שקית/קופסה וחבריו ינסו לנחש מהו החפץ על ידי הפעלת החושים (מישוש, ריח, שמיעה וכו'). מציג החפץ יסייע להם בעזרת רמזי "חם-קר" (ככל שיתקרבו לניחוש האמתי הוא יאמר "חם" וההיפך).

לאחר שהמשתתפים יגלו את החפץ, ישתף אותם מציג החפץ במידע כללי על אודות החפץ:

מידע כללי על אודות החפץ

הצגת החפץ

- תיאור החפץ.
- ממי קיבלתי אותו? מדוע? מתי? והיכן?
- מה משמעותו הייחודית של החפץ עבורי?
- האם החפץ משמעותי לאנשים נוספים? למי? מדוע?
- אחר

אפשרות שנייה: משחקים "שישה מי יודע?" ומנסים לזהות את החפץ

מציג החפץ משתף את המליאה במידע כללי הקשור לחפץ בעזרת "תעודת זהות" שהכין:

תעודת הזהות של החפץ

תיאור החפץ

צבע: _____
גודל: _____
עשוי מ: (חומר) _____
צורה: _____
המקום שבו אני מניח אותו: _____
קיבלתי אותו בגיל _____ מ: _____

המשתתפים שואלים שש שאלות מתחומים שונים ומנסים לזהות את החפץ.

"הטובה שמידות האדם – שיהיה
שואל" (רבי שלמה אבו גבירול).

שלב ב - שאילת שאלות על אודות ה"סיפור שמאחורי החפץ"

חברי המליאה שואלים את מציג החפץ שאלות המעניינות אותם בנוגע ל"סיפור שמאחורי החפץ". בשלב ראשוני, מומלץ לכתוב את השאלות הממוינות על גבי בריסטול, כל משתתף יוכל להתייחס לשאלה אחת שמעניינת אותו במיוחד. בהמשך מומלץ להרחיב את המאגר בשאלות מתחומים נוספים, שהועלו תוך כדי ניהול השיח בכיתה. להלן אוסף שאלות אפשריות:

שאלות אפשריות ביחס לבחירת החפץ

- למה בחרת להביא דווקא חפץ זה?
- עם מי התייעצת?
- האם היו לך או להוריך רעיונות נוספים? אילו? איך בחרת בסופו של דבר בחפץ זה?
- אם הייתה לך אפשרות להביא שני חפצים - איזה חפץ נוסף היית מביא? מדוע?

שאלות אפשריות ביחס לשימושים השונים בחפץ

- מה אפשר לעשות בחפץ זה? מה אתה נוהג לעשות אתו?
- מתי אתה משתמש בו, מעיין בו, מביט בו? מדוע דווקא אז?
- מה היית רוצה לעשות בחפץ זה בעתיד?

שאלות אפשריות ביחס לקשר של בני המשפחה לחפץ

- האם חפץ זה שייך גם לאנשים נוספים? למי? למה?
- האם היית רוצה שחפץ זה יהיה שייך לאדם נוסף? למי? למה?
- האם החפץ היה שייך בעבר למישהו אחר במשפחתך? למי? כיצד הגיע אליך?

שאלות אפשריות ביחס לחוויות הקשורות בחפץ

- נסה להיזכר ברגע שבו קיבלת את החפץ, איך הרגשת? מה חשבת?
- תאר רגע עצוב/שמח/מרגש שהיה לך עם החפץ?
- האם זכור לך סיפור מיוחד הקשור לחפץ זה, מהו?

ככל שיעלה מספרם של הילדים המציגים, צפויות שאלות נוספות מתחומים אחרים.

שלב ג - שיחת סיכום

1. התייחסות לתוכן

פנייה למציג:

- האם יש פרט נוסף שחשוב לך לספר?

פנייה למשתתפים:

- אילו דברים חדשים למדנו על החבר שהציג את החפץ?
- מה סייע לנו להכיר אותו טוב יותר (הדברים שאמר בשלב הצגת החפץ, השאלות ששאלנו מתחומים שונים, ההקשבה לדבריו וכו')?
- מה למדנו על החפץ?
- מה ניתן לעשות עם מה שלמדנו?

2. התייחסות לאופן הצגת הדברים

פנייה למציג:

- איך הרגשת בזמן שהצגת את החפץ וסיפרת עליו?
- איך הרגשת בשלב שהחברים שאלו אותך שאלות?
- מה תוכל לייעץ לחברים שיציגו בעתיד? (להכין תשובות לשאלות בהיבטים שונים, להתאמן בהצגת החפץ בפני בני המשפחה/בפני חבר, לדבר באופן ברור וכו').

3. התייחסות לשאלות שאילת שאלות מתחומים שונים כמקדמת שיח

- האם שאילת שאלות מתחומים שונים עשויה לקדם את השיח ולהעמיק את ההיכרות גם במפגשים נוספים עם האחר? כיצד? הביאו דוגמאות.

שלב ד - בונים גלריה כיתתית

בפינה מיוחדת שתוקדש לכך בכיתה, תוקם "גלריה כיתתית" ובה יוצגו כל החפצים האישיים שבאמצעותם המשתתפים ניהלו את השיח. כל משתתף שהציג חפץ יוכל להשאירו בגלריה, או לחלופין (בשל הקשר הרגשי לחפץ והרצון לשמור אותו "קרוב"), להצטלם עמו ולתלות את הצילום בגלריה. לצד החפץ או הצילום יופיע כרטיס שיתאר את החפץ והחווייה המיוחדת הקשורה אליו, כפי שניתן לראות בדוגמה הבאה:

מהלכה למעשה

התכוננו לקראת מפגש "בעקבות חפץ משפחתי". העלו שאלות המתייחסות להיבטים שונים והשיבו עליהן.

ניתן להתייחס להיבטים אלו:

- **מיקום המפגש** (בבית-הספר, באחד הבתים, בחצר, באולם).
- **מועד מפגש** (בוקר, צהריים, ערב, בין השעות...).
- **תוכן המפגש** (הורה וילד יציגו חפץ משפחתי הקשור למסורת, לשבת, לטיול משפחתי ויספרו על גלגולו של החפץ, משמעויותיו הסמליות עבור המשפחה, הקשר לילד ועוד).
- **המוזמנים** (המשפחה המורחבת: ילדים, הורים, סבים, סבתות וכו').
- **הציוד הנדרש** (כיסאות, שולחנות, כיבוד, קישוט, מפות, כרזות וכו').

כדי לשמור על מסגרת קבועה ונעימה חשוב שתיעשה "סגירה" מסודרת של השיח. הסגירה יכולה להיעשות באמצעות:

- הקראת שיר על-ידי המנחה.
- השמעת שיר.
- אחר...

במליאה

לאחר שכל ילדי הכיתה יתנסו בקבוצות ב"מעגל השיח שלנו", יתקיים דיון במליאה.

נקודות לדיון:

- מהם הגורמים המסייעים לתחושת נוחות במהלך השיח במעגל?
- מהם הגורמים המקשים על תחושת הנוחות במהלך השיח במעגל?
- מהם הרווחים שיש בניהול שיח במודל זה? האם והיכן עוד אפשר להסתייע בהם?
- מהם ההפסדים שיש בניהול שיח במודל זה? איך אפשר להתגבר עליהם?
- מהם הדברים החדשים שלמדנו על תרבות השיח בקבוצה?

מהלכה למעשה

1. העלו רעיונות לגבי חוקים נוספים שכדאי לאמץ ל"מעגל השיח שלנו", שוחחו עליהם והחליטו מה מהם כדאי להוסיף לפינה הכיתתית בנושא.
2. בחרו כלל שבועי שעליו תרצו להקפיד גם בדיונים פתוחים בכיתה או במסגרות אחרות.